

A black and white portrait of Daniel Giralt-Miracle, an older man with glasses and a mustache, wearing a dark suit, white shirt, and dark tie. He is looking slightly to the right of the camera with a thoughtful expression. His hands are resting on a surface in the lower right corner, with a watch visible on his left wrist.

Daniel Giralt-Miracle
Guspires de memòria

Una vida dedicada a l'art

Daniel Giralt-Miracle

Guspires de memòria

Una vida dedicada a l'art

Edicions 62

Barcelona

© Daniel Giralt-Miracle, 2023

© De les fotografies: arxiu personal de l'autor,
tret de quan s'indica el contrari.

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema
de qui escriu i de les nostres llibreries.*

*En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores
i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar
o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web
www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.*

Primera edició: novembre del 2023

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 18.428-2023
ISBN: 978-84-297-8148-9

Taula

Presentació	13
I. Pau suïssa a l'Espanya de Franco	15
<i>Ricard Giralt Miracle</i>	19
II. La casa familiar, un fotògraf i una bruixa	25
<i>Els artistes de Filograf</i>	29
III. L'escola subterrània	35
<i>Josep Janés i Olivé</i>	39
IV. Emoció a Sant Feliu de Codines	41
<i>Carles Riba</i>	46
V. La Caputxinada des de fora	49
<i>Joan Brossa, excepcional</i>	53
VI. Comença una vida dedicada a l'art: crític	
a <i>Destino</i>	57
<i>Pepe Corredor-Matheos, amic de la intimitat</i>	62
VII. El FAD, escola de democràcia	65
<i>Oriol Bobigas, sempre admirat</i>	72
VIII. El projecte Pictorama 1	75
<i>El binomi Foix-Miró</i>	79
IX. <i>Batik</i> i l'eufòria de l'art	87
<i>La devoció per Marià Manent</i>	91
X. Amb l'inici del diari <i>Avui</i>	95
<i>Pere Gimferrer i Jorge Wagensberg, dos genis</i>	98

XI. La crítica d'art arriba a la tele	101
<i>Alex Susanna i Vicenç Altaió, dues visions del món</i>	103
XII. El cop d'estat i el <i>Guernica</i>	109
<i>Xavier Corberó i Andreu Alfaro, dos escultors ben diferents</i>	114
XIII. Entusiasme al Servei d'Arts Plàstiques	121
<i>Sean Scully, un desengany</i>	125
XIV. Dinamitzar la vida cultural	129
<i>Christo, espectacular</i>	132
XV. La revolució dels oficis	137
<i>El geni d'André Ricard</i>	140
XVI. Barcelona - París - Nova York	145
<i>Frederic Amat, polifacètic</i>	149
XVII. La mort de Dalí	153
<i>Salvador Dalí, genial</i>	155
XVIII. Un apolític que s'ha d'entendre amb els polítics	161
<i>José Antonio Coderch i Ricardo Bofill</i>	167
XIX. La Primavera Fotogràfica	173
<i>Eduardo Chillida, intel·ligència constructiva</i>	177
XX. A la Pedrera	181
<i>Antoni Gaudí</i>	185
XXI. L'Any Internacional Gaudí	191
<i>Jordi Pujol i Pasqual Maragall</i>	195
XXII. Últims projectes amb Gaudí	201
<i>Antoni Clavé</i>	206
XXIII. El braç enguixat de Joan Carles I	209
<i>Antoni Tàpies</i>	213
XXIV. <i>Nexus</i> , la meva revista	217
<i>Yebudi Menuhin</i>	221
XXV. Avantguardes a Catalunya	225
<i>Xavier Rubert de Ventós</i>	227

XXVI. L'aniquilació de les caixes d'estalvis	231
<i>Antoni Vila Casas i Rafael Tous, dos amics</i>	
<i>col·leccionistes</i>	236
XXVII. L'arena del MACBA	241
<i>Faume Plensa</i>	244
XXVIII. Uns quants espies i una llibreria	247
<i>Antonio López, l'èxit del mètode</i>	250
XXIX. Al consell assessor de Bodegas Torres	253
<i>El tremolor d'Apel·les Fenosa</i>	255
XXX. Un projecte impossible: l'exposició de Joaquim Torres-García	257
<i>Guinovart, el gran amic</i>	260
XXXI. Equivocar-se i adaptar-se	265
<i>Joan Margarit i Miquel Milà i Sagnier</i>	269
XXXII. Projectes amb el monestir de Montserrat	275
<i>Xavier Valls, el millor realisme</i>	279
XXXIII. Amb el Museu de Terol	283
<i>Josep Ferrater Mora i Priscilla Cohn, dues filosofies</i>	287
XXXIV. Les cases del riu	291
<i>Salvador Sunyer i Josep Espar Ticó</i>	294
XXXV. Els altres paisatges sentimentals	297
<i>Els altres artistes de la meua vida</i>	302
XXXVI. El camí del Maduixer	307
Epíleg	311
Agraïments	313
Índex onomàstic	315

Pau suïssa a l'Espanya de Franco

El record més impactant de la meva infància, del qual conservo una memòria fotogràfica que no s'ha esborrat, és d'un dia de gener de l'any 1957, quan hi va haver la segona vaga de tramvies a Barcelona. Igual que havia passat a la primera, el 1951, la causa immediata estava relacionada amb el preu del bitllet. Aquella vegada, el govern l'havia apujat, de cinquanta a setanta cèntims. Però hi havia moltes més raons per a aquella protesta. Es complien gairebé dues dècades de dictadura i el malestar ja s'havia estès en moltes direccions. La conseqüència més visible va ser que durant dotze dies molta gent va anar a peu amunt i avall, a pesar del clima hivernal, per fer boicot als tramvies. A més, hi havia manifestacions molt sovint. Com la que em vaig trobar quan m'acompanyaven a escola.

Per anar des de casa, a la cantonada de la travessia de Sant Antoni amb el carrer d'Astúries, fins a la plaça Molina, que era on hi havia l'Escola Suïssa, calia creuar el carrer Gran de Gràcia, que era el punt neuràlgic del barri, el carrer més important, tant per les botigues com per la densitat de trànsit. Per allà hi circulaven els tramvies que connectaven la plaça Lesseps amb les Drassanes.

A l'escola m'hi acompanyava aquell dia, com cada matí, la Maria, una gran amiga de la família que també formava part de l'equip professional de l'empresa del pare. En treure el cap per Gran de Gràcia ens vam trobar de cara amb l'esclat de la revolta allà mateix. Recordo molt bé que vaig veure un tramvia tombat. Els manifestants hi llançaven objectes per trencar-ne els vidres: llambordes, pedres i fins i tot petards.

Molt espantats, la Maria i jo vam córrer cap al quiosc de l'estació de Fontana, on llavors hi havia una botiga de joies i rellotges.

La Maria em va amagar en un raconet de la rebotiga, a recer de l'enrenou de primera línia del carrer, i ens hi vam quedar esperant una bona estona. Els tramvies que passaven amunt i avall duien sempre dos guàrdies civils al davant i dos al darrere, amb la capa, el tricorni i un fusell. No van disparar, però la seva presència em va impressionar molt. Jo tenia llavors tretze anys i aquella confrontació tan directa, i violenta, es va fixar en la meva memòria amb una gran força, brillant com una guspira, i encara avui guspireja.

Quan la situació es va calmar, la Maria i jo vam creuar el carrer, molt de pressa, per agafar Bretón de los Herreros i arribar a la zona *pacificada*, a la plaça Molina, i ja més tranquils vam caminar l'últim tram, fins al carrer Alfons XII, on hi havia la meva escola. Així que vaig ser a dins ja havia passat d'un lloc de por a un lloc de pau. I no era una pau qualsevol: la bandera suïssa onejava damunt de la llinda i, per tant, allò era territori diplomàtic, impenetrable pels guàrdies civils i les seves capes, tricorns i fusells.

A l'Escola Suïssa, efectivament, hi imperaven la llibertat, la diversitat i la democràcia interna. Em feia càrrec de les diferències pel gran contrast amb l'experiència del meu cosí germà Abel —més germà que cosí—, que anava a l'adjacent institut Menéndez Pelayo (confiscat a l'Escola Blanquerna). Allí, seguint les normes casernàries del franquisme, cada matí s'alçava la bandera *rojigualda* i s'obligava els nens a cantar el *Cara al sol* i altres himnes del règim i de la Falange, en fila índia i amb el braç alçat a l'estil feixista. Des del *kindergarden* situat darrere l'Escola Suïssa sentíem aquella cantarella i ens semblava incompreensible.

A la nostra escola, de pedagogia europea, s'utilitzava preferentment l'alemany, amb una alta presència del francès i de l'espanyol a les classes d'aprenentatge. Els nens i les nenes compartíem aula. Érem gent de tots els països i de tota mena, catòlics, protestants i jueus. Durant els dinars diaris es complien els preceptes de cada religió, com per exemple no menjar carn els divendres. Fèiem molt d'esport. La música també era molt important. I el dibuix, que era una assignatura essencial. Vaig tenir la gran sort de viure aquells anys en una mena d'oasi social i intel·lectual que es trobava

molt lluny de la Barcelona d'aquells anys, a pesar que era ben bé dintre de Barcelona.

Fins a aquell moment, jo havia viscut immers en aquell oasi i també en la calma de la vida de barri. Gràcia era llavors un món a part. Hi havia lleteries amb vaques a dins. Als carrers on vivien els gitanos s'hi reparaven cassoles i paraigües. Els carros de les escombraries s'anunciaven amb una trompeta quan passaven. Els vigilants i els serenos vetllaven per la vida nocturna dels carrers i repartien confits a canvi d'una propina. Gràcies a la proximitat del veïnatge gairebé tothom es coneixia personalment. Acostumat a la «pau» de Gràcia, i a la «pau» de l'Escola Suïssa, aquelles protestes van significar una gran novetat i es pot dir que en certa manera em van fer obrir els ulls a una altra realitat.

Naturalment, la repressió va ser molt dura aquell hivern del 1957, igual com ho havia estat a la vaga de tramvies del 51 i igual que ho era llavors cada vegada que sorgien protestes. Allò va suposar un gran pas en l'actitud de reivindicació. El règim va crear els sindicats verticals i, per tant, unes certes vies de regulació. La dictadura es començava a desgastar però no es va estar de prendre mesures de molta duresa. A més de les multes i les detencions, a més dels ferits i dels empresonats, hi va haver sentències a mort que finalment no es van executar. A més, el govern va acabar cedint i es va desdir de la pujada de preus. I l'alcalde de Barcelona, Antoni Maria Simarro, va dimitir. Per contra, la repressió acadèmica universitària es va fer insuportable.

La percepció que havia tingut davant d'aquell tramvia tombat al mig del carrer, mentre uns quants n'apedregaven els vidres, havia esquinçat la «pau» de la meva vida vilatana, de la meva vida «suïssa». Però no havia estat ni de lluny la meva primera presa de consciència sobre aquelles «diferències», sobre el fet irrefutable que hi havia com a mínim dues maneres de mirar-se tot allò. No m'havia hagut d'esforçar per aprendre-ho perquè ho tenia a casa, on des de molt aviat, i com a mínim des d'aquell hivern de quan tenia tretze anys, m'havia quedat clar que es confrontaven, de manera dialèctica i sense haver de tombar cap tramvia, aquestes dues maneres de veure les coses: la de la mare i la del pare.

La meua mare, Emilia, era una simpatitzant de la monarquia i, malgrat que havia nascut a Barcelona, va fer la formació a Cercedilla (Madrid) i a la Residencia de Señoritas de la Residencia de Estudiantes. El meu pare, en canvi, era un republicà que va haver de viure la retirada de l'exèrcit després de l'ofensiva del general Franco a l'Ebre i que havia passat una llarga estada al camp de concentració d'Argelers. És evident que la doble mirada que tenia a casa va infondre en mi una actitud particular, però també ho és que tot allò havia de ser per a mi una gran lliçó civil, decisiva en la conformació del meu pensament liberal i catalanista.

Les idees dretanes de la mare formaven part de la vida quotidiana com les idees republicanes del pare, però en moltes coses era el pare qui imposava criteri i, per exemple, feia apagar l'*himno nacional* que tancava els *partes* radiofònics dels anys cinquanta. Era la seva protesta, la seva confrontació amb l'atmosfera pública tan grisa d'aquells anys. Les frases i efígies de Franco i José Antonio, pintades amb trepa, t'observaven des de les parets de cada poble. El *yugo y las flechas* ens donaven la benvinguda a tot arreu. Tot allò indignava el pare, que durant uns anys havia estat *inhabilitado para el ejercicio de la profesión* i havia de signar amb pseudònim. Com a dibuixant de cobertes de llibres i de cartells, havia de passar per la censura prèvia i la seva creativitat estava coartada. I això també va acabar tenint per a mi un sentit molt especial perquè, encara sense saber-ho, m'acabaria posant al costat de l'art.